

littalan yhtenäiskoulu

Kiusaamisen vastaisen työn käsikirja

Mitä kiusaaminen on?

- **Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista ja toistuvaa toisen epämiellyttäväksi kokemaa psyykkistä tai fyysistä toimintaa.** Riidasta kiusaamisen erottaa kiusaajan ja kiusatun välinen vallan epätasapaino: vahvempi tai vahvemmat alistavat puolustuskyvyttöntä. Riidat ovat myös ohimeneviä, eikä niiden kohteeksi aina joudu yksi ja sama lapsi. (<https://www.terveyskirjasto.fi/pla00028>)

Kiusaaminen on

- pahan mielen tai harmin aiheuttamista tahallaan ja toistuvasti
- vallankäyttöä toista kohtaan
- aggressiivista käyttäytymistä

Tärkeintä on kuitenkin se, miten kiusattu itse kokee tilanteen. Tärkeintä ei ole se, miten kiusataan, vaan miltä se toisesta tuntuu. Kiusaamista tapahtuu kouluissa ja silloin puhutaan koulukiusaamisesta, mutta kiusaamista voi tapahtua missä tahansa ryhmässä. Joskus kiusaaminen voi olla niin näkymätöntä, etteivät esimerkiksi koulun aikuiset sitä huomaa.

<https://www.nuortennetti.fi/kiusaaminen/loukkaava-kohtelu-ja-kiusaaminen-satutta>

Kiusaaminen on rikollista toimintaa, kun se täyttää lainsäädännössä rikokselle asetetut tunnusmerkit. Muun muassa kunnianloukkaukseen, laittomaan uhkaukseen, lievään pahoinpitelyyn ja pahoinpitelyyn liittyviä lakipykälä voidaan soveltaa kiusaamisen yhteydessä. Myös kiusaajan rikoskumppanina, avunantajana ja yllyttäjänä toimiminen ovat lain mukaan rangaistavia tekoja.

(<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/>)

Kiusaamiseen ja häirintään puuttumisen portaat litalan yhtenäiskoulussa

Pohjana Hämeenlinnan kaupungin toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi.

- A) Oppilas tuo aikuisen tietoon sen, että häntä kiusataan (palautelomake tai keskustellen) esimerkiksi luokanvalvoja, rehtori, kuraattori tai muu koulun aikuinen. Asiasta voi jutella myös nuorisotyöntekijälle, joka tuo asian luokanvalvojan tai rehtorin tietoon.
- B) Kiusaamis- tai häirintätilanteen todistanut koulun aikuinen aloittaa asian selvittämisen asianosaisten kanssa.
- Asiasta istutaan kiireettömästi keskustelemaan asiaan liittyvien henkilöiden/henkilön kanssa ja selvitetään tapahtumien kulku. Keskustelu kirjataan Wilmaan kasvatuskeskustelulomakkeelle. Aina, jos tilanteeseen liittyy väkivaltaa, ollaan heti yhteydessä rehtoritiimiin. Rehtoritiimi huolehtii näissä tapauksissa tiedottamisesta ankkuritiimille ja sopii mahdollisista jatkotoimista. Koulukuraattori on myös mukana väkivaltatilanteiden prurssa. Asia merkitään poikkeuksetta wilma-merkinnällä välittömästi, jotta asiaa on helppo seurata ja tieto kulkee huoltajille.
- Sovitaan tilanteen seuranta esim. viikon tai kahden viikon päästä. Seurannasta huolehtii yleensä lähiaikuinen, väkivaltatilanteissa rehtoritiimi. Väkivaltatilanteissa siirrytään suoraan portaalle 8.
- Jos seurannassa tai sen jälkeen käy ilmi tilanteen jatkuminen tarkistetaan RESTO-aikuissovittelun mallin käyttämisen mahdollisuus. litalassa käytetään nimitystä HyMi-aikuiset.
- Asia HyMi-aikuisten käsittelyyn: juttutuokiot koko luokalle jne.
- Jos kiusaaminen tai häirintä jatkuu edelleen, asia siirtyy rehtoreiden käsiteltäväksi.
- Edelleen seurannan jälkeen mahdollisuus istua alas huoltajien ja oppilashuollon kanssa. Pitkälle edenneessä tilanteessa voidaan hyödyntää myös Hämeenlinnassa sijaitsevaa sovittelutoimistoa.
- Äärimäisessä tilanteessa mahdollisuutena koejakso pienryhmään tai rinnakkaisluokkaan, jälki-istunto, määräaikainen erottaminen, sairaalakoulukonsultaatio, palvelutarpeen arviointi, lastensuojeluilmoitus, sovittelutoimisto, kirjallinen varoitus, sovittelutoimiston palveluiden hyödyntäminen sekä ankkuritiimi.

littalan yhtenäiskoulun puuttumisen portaat

Onko asia aikuisen tiedossa?

Jos ei...

Kerro aikuiselle, täytä lomake paperilla tai QR-koodista.

Kiusataanko sinua?

Kiusaaminen on
- pahan mielen tai harmin aiheuttamista tahallaan ja toistuvasti
- vallankäyttöä toista kohtaan
- aggressiivista käyttäytymistä

ASIA ETENEE!
Istutaan alas, keskustellaan.

Mikäli tilanteeseen liittyy väkivaltaa, se siirtyy suoraan rehtorin ja poliisin tietoon.

Sovitaan seurannasta. Milloin tsekataan tilanne?

Mikäli tilanne

jatkuu:

- Hymiaikuiset?
- Oppilashuolto?
- Sovittelu?
- Rehtoritiimi?
- Ankkuri?

Äärimmäisissä tilanteissa turvaudutaan esim.

luokanvaihtoon lastensuojeluun määräaikaiseen erottamiseen

Mahdollisia seuraamuksia kiusaajalle esim.

- kasvatuskeskustelut
- jälki-istunto
- rikosilmoitus

Väkivallan käyttäminen, uhkaaminen toisen kunnian loukkaaminen tai omaisuuden tuhoaminen eri muodoissaan on lailla kiellettyä ja se voi täyttää myös rikoksen tunnusmerkit.

Rikoksen tekijä voi joutua siten rikos- ja vahingonkorvausvastuuseen teostaan.
LÄHDE: rikosuhripäivystys

Puuttumisen malli – yhteiset käytänteet litalan yhtenäiskoulussa

- litalan yhtenäiskoulun opettajilla on yhteisesti sovittu linja siitä, miten oppilaiden negatiivisiin wilma-merkintöihin puututaan, ja millaisia seurauksia niillä voi olla. Tällaisia merkintöjä ovat esimerkiksi huomautukset tai myöhästymiset.
- Käytänteet on pyritty tekemään mahdollisimman läpinäkyviksi myös oppilaille, jotta seuraukset eivät tule heille yllätyksenä. Yläkoululaisia kannustetaan myös itse seuraamaan omia merkintöjään.
- Malli on tiivistetysti seuraavanlainen:
 - Kolmesta negatiivisesta merkinnästä seuraa oppilaalle luokanvalvojan järjestämä kasvatuskeskustelu, jossa pyritään löytämään ratkaisuja siihen, mistä merkintöjä on tullut. Keskustelussa ei tarvita huoltajan läsnäoloa, mutta huoltaja saa siitä ilmoituksen. Asian seurannasta ja toimenpiteistä sovitaan yhdessä oppilaan kanssa, ja nämä kirjataan wilman tukivälilehdelle.
 - Neljännestä merkinnästä seuraa jälki-istunto kouluajan ulkopuolella opettajan määräämällä tavalla. Ensimmäisen jälki-istunnon pituus on noin puoli tuntia.
 - Viidennestä (ja kaikista seuraavista) merkinnöistä seuraa jälki-istunto rehtoreiden kanssa. Tarvittaessa otetaan käyttöön muita toimenpiteitä, kuten OHR tai oppilashuolto.

Esimerkkejä oppilaan hyvinvoinnin edistämisestä littalan yhtenäiskoulussa

- Säännölliset luokkakokoukset ajankohtaisista asioista
- Keväisin tehtävä sosiogrammi omasta kotiluokasta
- 7. luokkalaisten ryhmäytymispäivä
- Aktiivinen oppilaskuntatoiminta ja heidän järjestämät yhteiset teemapäivät (Halloween-tapahtuma, joulupuuhaulut, halipäivä, vappunaamiaisets jne.)
- Kulttuurikopla huolehtii ja innostaa erilaisten kulttuuritapahtumien äärelle oppilasjohtoisesti
- V-päivä ja sen tuomat mahdollisuudet kehittää koulua viihtyisämmäksi
- Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä, joka kokoontuu kerran kuukaudessa pohtimaan koulun yhteisiä asioita. Opiskeluhuoltoryhmä kutsuu myös koolle säännöllisesti oppilasedustusta sekä kouluvanhempia keskustelemaan kouluun liittyvistä teemoista.
- Hämeenlinnan kaupungin poissaolomallin käyttäminen
- Valtakunnalliset kyselyt oppilaiden hyvinvoinnista
- Erilaiset yhteisölliset teemapäivät
- Kummioppilastoiminta
- Yhteistyö kouluvanhempien kanssa esimerkiksi kouluvanhempien järjestämät aamupalat, koulukypärien/polokupyörän lamppujen jakaminen ekaluokkalaisille, kodin ja koulun päivä
- tukioppilastoiminta
- ruokatoimikunta, joka kokoontuu säännöllisesti ja pohtii oppilaiden kouluruokailuun liittyviä asioita
- Kännykättömyys koulussa
- RESTO-käsittely sekä HyMi-aikuiset
- Yhteistyö rinnakkaisluokkien kanssa/yhteisopettajuus
- Hyvän mielen -taitomerkin säännöllinen suorittaminen eri luokka-asteilla

Ohjeet kasvatuskeskustelun käymiseen oppilaan/oppilaiden kanssa

- Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestäväan kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.
- Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se tilanne huomioon ottaen katsotaan tarpeelliseksi.

(<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kurinpitokeinot-ja-turvaamistoimenpiteet-perusopetuksessa>)

littalan yhtenäiskoulussa oppilaan kanssa käytävät kasvatuskeskustelut tapahtuvat viimeistään silloin, jos oppilaalla on kolme merkintää Wilmassa jakson aikana.

- **3. huomautus jostain koulun sääntöjen rikkomisesta -> kasvatuskeskustelu oman lo:n tai lv:n kanssa**
- **4. huomautus, jälki-istunto oman lo:n/ lv:n kanssa**
- **5. huomautus, kasvatuskeskustelu rehtorin kanssa**
- **6. huomautus, jälki-istunto rehtorin kanssa**

Tässä esimerkkejä Wilman huom-merkintöihin liittyen:

- Toiseen henkilöön kohdistuva epäasiallinen käytös
- Kiusaaminen
- Oppituntien häirintä
- Kotitehtävien laiminlyönti tai koulutarvikkeiden unohtaminen
- Myöhästely oppitunneilta
- Luntaaminen ja väärentäminen
- Asiaton oleilu käytävillä oppituntien tai välituntien aikaan
- Koulualueelta poistuminen koulupäivän aikana
- Toisen omaisuuden varastaminen ja turmeleminen
- Tottelemattomuus henkilökuntaa kohtaan
- Epäasiallinen käytös tai kielenkäyttö
- Muu koulun sääntöjen rikkominen

Ohjeet kasvatukseen keskustelun läpikäymiseen littalan yhtenäiskoulussa:

- Kasvatukseen keskustelun oppilaan kanssa käy rehtori, luokanopettaja, luokanvalvoja tai opettaja, jonka tietoisuuteen on tullut kasvatukseen keskustelun vaativa tilanne.
- Keskustelussa käydään rauhallisesti läpi tilannekuvaus kasvatukseen keskusteluun johtaneista asioista. Jos oppilas ei ole valmis kasvatukseen keskusteluun, sovitaan yhdessä päivä, jolloin kasvatukseen keskustelu käydään läpi. Haastavassa tilanteessa ollaan yhteydessä myös huoltajiin, jos oppilas ei ole yhteistyökykyinen käymään kasvatukseen keskustelua koulun opettajan/rehtorin kanssa.
- Kasvatukseen keskustelu kirjataan Wilmassa olevaan lomakkeeseen oppilaan tietoihin. Kasvatukseen keskustelussa ja käytettävässä lomakkeessa yksilöidään yhdessä oppilaan kanssa hänen tekonsa syyt ja seuraukset sekä keinot vastaavanlaisten tilanteiden ehkäisemiseksi jatkossa.
- Jos kasvatukseen keskustelun pitää joku muu, kuin oppilaan oma luokanopettaja/luokanvalvoja, tieto kasvatukseen keskustelusta lähetetään myös heille.
- Huoltajia tiedotetaan kasvatukseen keskustelun läpikäymisestä.
- Sovitaan seuranta noin kahden viikon päähän.